

LBRIS

We know
books

Sava Uspenski

**FERICIRILE
ȘI DECALOGUL**

Catehismul în povestiri

Traducere din limba rusă:

Florentina Cristea

EDITURA EGUMENIȚA

2023

Traducerea s-a făcut după originalul în limba rusă:

КАТЕХИЗИС В РАССКАЗАХ

ЖИВЫЕ УРОКИ ПО ЗАКОНУ БОЖИЮ
ЗАПОВЕДИ БЛАЖЕНСТВА.

ЗАПОВЕДИ ЗАКОНА БОЖИЯ

© Editura Egumenița pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
USPENSKI, SAVA

Fericirile și decalogul : catehismul în povestiri /
Sava Uspenski ; trad. din lb. rusă: Florentina Cristea. -
Galați : Egumenița, 2023

ISBN 978-606-550-519-3

I. Cristea, Florentina (trad.)

FERICIRILE

1.

*Fericiți cei săraci cu dubul, că a lor
este Împărăția cerurilor (Matei 5, 3)*

Prințul călugăr

Viața zgomotoasă a lumii cu bucuriile ei fragile și nenorocirile ei grele și dorința de a urma adevărata învățătură a lui Hristos atrăgeau o mulțime de nobili din Vechea Rusie către singurătate. Acești oameni deveneau perfect conștienți de faptul că nouă nu ne aparține nimic în această lume și că nimic bun nu putem face fără ajutorul și harul lui Dumnezeu. Astfel, „socotindu-se a fi nimic”, ei alergau la mila lui Dumnezeu și lăsau pentru totdeauna cinstea, slava pământească și foloasele lumesti.

Astfel a fost fiul prințului suveran Zaozerski, tânărul principe Andrei. Moștenind de la evlavioșii săi strămoși adâncă înclinație către viața virtuoasă, încă din copilărie el și-a manifestat tendința către viețuirea pustnicească. Iar, când marele cneaz (prinț) Vasile cel Întunecat le-a

luat prinților Zaozerski domeniile, principele Andrei a hotărât îndată să părăsească lumea și să se dedice vieții monahale. Ca loc al împlinirii dorinței sale, tânărul principe a ales mănăstirea Kamenâi de pe insula cu același nume, situată pe lacul Kubenski. Dar, tinerețea prințului și nobila sa origine îl stânjeneau cumva pe egumenul mănăstirii Casian.

– Locul tău nu este aici, – i-a spus egumenul prințului – ci în duma¹ boierilor sau pe câmpul de luptă.

– Degeaba te tulburi, cinstite părinte, i-a răspuns prințul. Vezi cât de puternică este dorința în mine de a trăi în sărăcie pentru Hristos: renunț la slava lumii, îmi doresc cu tărie să Îi slujesc numai Domnului și la această dorință nu voi renunța. Primește-mă, și eu cu dragoste voi împlini orice ascultare.

Casian a mers în întâmpinarea prințului, dar în monahism l-a tuns abia după ce l-a încercat mult timp și sub toate aspectele. Realizându-și scumpa sa dorință, prințul Andrei – în monahism, Ioasaf – s-a supus în întregime voii egumenului. Această ascultare era deosebit de grea pentru Ioasaf, crescut într-un mediu, în care îi fusese dat numai să poruncească, dar Ioasaf i-a întrecut în ea (adică, în ascultare) chiar și pe vie-

¹ Duma – (sl. *duma*) în Rusia – denumire a adunărilor sau consiliilor boierilor (secolul X – începutul secolului XVIII).

țitorii experimentați în asceză ai mănăstirii. Ținând post aspru, ziua și-o dedica ostenelilor în folosul obștesc al fraților, iar noaptea și-o dedica rugăciunii. Vestea despre prințul cel nevoitor nu a întârziat să se răspândească în regiunea Vologda și la Ioasaf veneau și nobili, și bogați, și săraci, și nevoiași. Pe unii, mângâindu-i duhovnicește, pe alții, prințul călugăr îi ajuta prin intermediul rudelor sale, întrucât el însuși renunțase la tot ceea ce îi aparținea. El avea numai o rasă veche, peticită, și încălțăminte la fel.

Uneia dintre rudele lui Ioasaf, prințului Rjevski, i-a venit în minte să îl determine pe Ioasaf să își întemeieze propria sa mănăstire. El a făgăduit că îl va susține cu contribuții bogate. Însă, smeritul Ioasaf a refuzat această propunere: „Mă înclin până la pământ pentru această bunătate, dar vă implor să dați săracilor și nevoiașilor aurul adunat pentru mănăstire. Aurul acesta va usca lacrimile multora și le va da posibilitatea de a se ridica din greaua lor nevoie și durere!” Prințul a murit în luna septembrie a anului 1453 după scurta, dar marea sa nevoință a sărăciei duhovnicești.

Smerita cugetare

Un țăran, auzind multe despre viața virtuoasă și minunile Cuviosului Serghie, a venit la el la mănăstire să îl vadă și să ia binecuvântare. În acest timp, cuviosul îngrășa pământul

în grădina sa. Fiind înștiințat despre străin, a poruncit să fie adus la el. Țăranul, văzându-l pe bătrân, îmbrăcat simplu și săpând pământul, nu a crezut că acesta este slăvitul Serghie și s-a întors la mănăstire. Acolo i-a întrebat din nou pe toți unde este egumenul. Și iarăși i l-au arătat pe smeritul bătrân, dar țăranul nici nu a vrut să audă despre acest lucru. Cuviosul Serghie a ieșit din grădină. Țăranul s-a uitat la el, s-a întors, și cu ciudă s-a gândit: „Pentru ce m-am ostenit eu și am venit aici? La ce bun? În loc să văd un mare stareț înainte-văzător, eu văd un cerșetor!”

– Nu te mâhni, omule bun, curând îl vei vedea și pe egumen, i-a spus lui cuviosul și, luându-l pe țăran de mână, l-a dus la el în chilie, l-a așezat la masă și l-a ospătat.

În această vreme, cuviosul a fost anunțat că a sosit marele prinț. Serghie i-a ieșit îndată în întâmpinare. Și mare i-a fost mirarea țăranului când a văzut că prințul i s-a închinat bătrânului până la pământ și i-a cerut binecuvântare. Țăranul a fost și mai surprins când bătrânul și prințul s-au așezat la masă, iar nobilii prințului au rămas în picioare.

După plecarea marelui prinț, țăranul a început să îi ceară cuviosului iertare.

– Tu ai avut dreptate – i-a spus lui sfântul – că m-ai luat drept un muncitor de rând și un milog: asta și sunt.

Un sfânt nebun pentru Hristos

...În cameră a intrat un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu fața palidă, ciupită de vărsat, alungită, cu părul lung, cărunt și cu barba rară, roșcată. Vocea îi era groasă și răgușită, mișcările – grăbite și neregulate, vorbirea – incoerentă... Acesta era nebunul pentru Hristos și pelerinul Grișa. De la vârsta de cincisprezece ani a devenit cunoscut ca fiind un sfânt nebun, care și vara și iarna umbla desculț, vizita mănăstirile, dăruia iconițe celor pe care îi iubea și purta lanțuri cu o greutate de 33 de kilograme. Grișa deseori ne vizita și se bucura în casa noastră de stima necentenită a mamei noastre.

Nebunul pentru Hristos a stat la noi o zi întreagă și seara, când a plecat să se culce în camera pregătită lui, a spus că mâine dimineață va pleca mai departe. Cum a început să își ia rămas-bun, eu i-am făcut cu ochiul fratelui meu Volo-dia și am ieșit.

– Ce este?

– Dacă vrei să vezi lanțurile lui Grișa, hai-dem acum în cămară. Grișa va dormi în a doua cameră și din cămară vom vedea tot.

– Perfect – a spus el. – Așteaptă aici, să le chem pe surori.

Fetele au ieșit îndată și noi am intrat în cămara cea întunecată, unde am început să așteptăm sosirea acestui nebun pentru Hristos. Aproape imediat după noi, Grișa a intrat cu pași domoli

în camera sa. Într-o mână ținea cârja, în cealaltă, o lumânare de seu într-un sfeșnic de aramă. Noi, copiii, fără să tragem aer în piept, am înlemnit...

– Doamne, Iisuse Hristoase! Maică, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu! – a rostit acest om nebun pentru Hristos...

Rugându-se, și-a pus cârja într-un colț și, cercetând patul, a început să se dezbrace. Grișa era calm, gânditor și chiar maiestuos. Acum și mișcărilor lui erau lente și chibzuite. Rămânând numai în cămașă, el s-a lăsat încet pe pat, l-a închinat pe toate părțile și, după cum am văzut, cu strădanie și-a îndreptat lanțurile sub cămașă. După ce a stat puțin, s-a sculat și, rugându-se, a ridicat lumânarea la nivelul raftului cu icoane, și-a făcut cruce și a întors lumânarea cu mucle în jos. Lumânarea s-a stins trosnind.

În ferestrele îndreptate spre pădure, strălucea o lună aproape plină. Figura lungă, albă a sfântului pe de o parte era luminată de razele palide, argintii ale lunii, iar pe de altă parte, era învăluită de o umbră neagră. Odată cu umbrele din rame, ea cădea pe podea și pe pereți și ajungea până în tavan. Împreunându-și mâinile sale uriașe la piept, lăsând capul în jos și oftând din greu, fără întrerupere, Grișa stătu în tăcere în fața sfintelor icoane, apoi cu greu se lăsă în genunchi și începu să se roage. La început, spuse încet rugăciunile cunoscute, subliniind doar câteva cuvinte, apoi le repetă, însă mai tare și cu mai mare însuflețire...

El se rugă pentru toți binefăcătorii săi, inclusiv pentru mama noastră, pentru noi. Rugându-se pentru sine, Grișa ceru ca Domnul să îi ierte păcatele lui grele, și spuse: „Doamne, iartă-i pe vrăjmașii mei!” Apoi, se ridică și repetă din nou aceleași cuvinte, căzu la pământ și iar se ridică, în ciuda greutateii lanțurilor, care scoteau un sunet ascuțit atunci când se loveau de pământ... Mult timp stătu Grișa în extaz și rosti rugăciuni.

Ba spuse de mai multe ori la rând „Doamne, miluiește!” și de fiecare dată cu credință mai puternică și cu o nouă putere de expresie, ba spuse: „Iartă-mă, Doamne, învață-mă ce să fac!...” – și cu un aer de parcă ar fi așteptat chiar atunci răspuns la cuvintele sale; ba se auziră numai hohotele lui de plâns... Apoi, se ridică puțin în genunchi, își împreună mâinile la piept și tăcu...

– Facă-se voia Ta! – strigă Grișa, căzând cu fruntea la pământ, și se puse pe bocit ca un copil...

Multă vreme a trecut de atunci, multe amintiri despre trecut și-au pierdut sensul pentru mine; Grișa, cel nebun pentru Hristos, de mult și-a sfârșit existența sa pământească, dar sentimentul religios, pe care el l-a trezit în mine, nu va muri niciodată. O, mare creștine Grișa! Credința ta era atât de puternică, încât tu simțeai apropierea lui Dumnezeu; dragostea ta era atât de mare, încât cuvintele curgeau singure de pe buzele tale... Și ce laudă mare aduceai tu măreției lui Dumnezeu când, neputând găsi cuvintele, te prăbușeai, plângând, la pământ! *Fericți cei săraci*

cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor – mă gândeam eu mereu, când îmi aminteam de Grișa.

Sfântul Vasile Blajenâi²

Cine dintre cei care au vizitat Moscova, cea cu cupolă aurită, nu a admirat vechea catedrală a Sfântului Vasile Blajenâi?!... Sub cupolele acestei minunate biserici se odihnesc moaștele marelui drept rus, care a săvârșit cea mai grea dintre nevoițe – nevoița nebuniei pentru Hristos. Fericitul Vasile s-a născut în apropiere de Moscova și de la vârsta de șaisprezece ani a uimit pe toată lumea cu modul său extraordinar de viață. Fără adăpost, abia acoperit cu niște zdrențe, el umbla prin Moscova. Vara se prăjea la soare, iarna îndura gerurile, ziua hoinărea pe străzi, primind smerit ghionturi și batjocuri, iar noaptea și-o petrecea în pridvorul bisericii în rugăciune fierbinte.

Nici relații de prietenie, nici cunoștințe nu avea, pentru toată lumea era un străin. Minte lui era tot timpul ocupată cu rugăciunea și meditația dumnezeiască. Pe trup purta lanțuri grele, care și acum atârnă în catedrală deasupra cavoului său. Sfântul vorbea foarte puțin, amintindu-și de faptul că „a vorbi mult înseamnă a nu ocoli păcatul”. Sfântul Vasile Blajenâi a trăit în acea vreme cumplită, când în Rusia, în timpul

² Blajenâi în limba rusă înseamnă: 1. Fericit; 2. Prostuț, naiv, sărac cu duhul.

copilăriei țarului Ioan Vasilievici Groznâi (Ivan cel Groaznic), boierii acționau după voia lor și ne putem imagina ce lecție era viața lui sfântă pentru acești oameni și cum îi mângâia el prin exemplul său pe cei ce sufereau pe nedrept din cauza despotismului celor puternici din acea vreme! Nu ușor era pentru cel drept să vadă păcatele omenești! Iubindu-și aproapele, el plângea pentru oameni și prin lacrimile sale îi chema la pocăință.

În anul 1547, Fericitul Vasile a venit la mănăstirea Înălțării Sfintei Cruci din Moscova, s-a așezat în fața intrării în biserică și, înălțând la Dumnezeu rugăciunile sale din inimă, a început să plângă. Cei ce treceau pe acolo, involuntar se opreau și se uitau la el mirați. A doua zi în Moscova s-a produs un incendiu cumplit, care a pornit de la biserica Înălțării Sfintei Cruci. Ambele „orașe” de atunci, și cel vechi și cel nou, au ars; bisericile, casele, palatul Marelui Prinț – toate acestea au pierit în focul prevestit de Fericitul Vasile. Moscoviții, care erau preocupați de mântuirea lor, au observat că, atunci când Sfântul Vasile trecea pe lângă o casă în care oamenii beau, el îmbrățișa cu lacrimi colțurile acelei case.

– Ce faci? – îl întrebau ei pe Fericit.

Iar el răspundea:

– Îngerii stau triști lângă această casă și plâng pentru păcatele oamenilor, iar eu îi rog cu lacrimi să Îl înduplece pe Domnul să îi mântuiască pe cei păcătoși.